

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

КУЛЬТУРА ЯК ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОГО ДУХУ

(БАГАТОГРАННІСТЬ І НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ)

Збірник матеріалів

VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів

28 жовтня 2025 року

Львів 2025

«Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення)»: збірник матеріалів VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, м. Львів, 28 жовтня 2025 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2025. 382 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Ярослав ІЛЬЧИШИН, кандидат педагогічних наук

Ігор КОВАЛЬ, кандидат педагогічних наук

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук

Христина ВЕРБИЦЬКА, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент

Тетяна БОТВИН, доктор філософії, доцент

Марія ІВАНЧЕНКО, кандидат філологічних наук, доцент

Марина КУЛЬЧИЦЬКА, кандидат філологічних наук, доцент

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент

Тетяна ПУНДИК

Технічне оформлення: **Андрій БАБИЧ**

Збірник укладено за матеріалами VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів «Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення)» 28 жовтня 2025 року.

Матеріали друкуються українською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій

- Секція 1. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Українська культурно-національна складова світової цивілізації. Культура і війна.
- Секція 3. Етичне й естетичне в культурі. Релігія як сфера культури.
- Секція 4. Соціально-психологічні чинники культуротворення. Соціокультурний вимір науки. Інформаційно-комунікаційні технології як новітня форма існування культури.
- Секція 5. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Гендерна чутливість у культурі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

трендів» бренду. Така лексика дозволяє створювати відчуття причетності до світової модної спільноти, водночас формуючи нову культурну норму серед цільової аудиторії – переважно молоді, яка активно споживає контент у соціальних мережах. Проте актуальним залишається питання мовного балансу: як зберегти конкурентоспроможність у міжнародному контексті, не втрачаючи при цьому мовної ідентичності та національного культурного коду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Country G. Англіцизми в українській мові: як зрозуміти свою дитину. [Електронний ресурс]
URL: <https://greencountry.com.ua/journal/read/anglicizmi-v-ukrainskij-movi-yak-zrozumiti-svoyu-ditinu>
2. Instagram-сторінка українського бренду (@romashka_ua_) [Електронний ресурс]
URL: https://www.instagram.com/romashka_ua/
3. Словник англійської мови Cambridge: значення та визначення. Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus. [Електронний ресурс]
URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/>

УДК 316.7:008

МУЛЬТИКУЛЬТУРНІСТЬ І НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: БАЛАНС У ЧАСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Надія САЛАМІН

*викладач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності*

У сучасному світі глобалізація спричинила інтенсивні міжкультурні контакти, обмін цінностями, мовами й традиціями. Мультикультурність стала невід’ємною рисою багатьох суспільств. Водночас виникла потреба захисту й утвердження національної ідентичності. Проблема полягає у пошуку рівноваги між відкритістю до культурного різноманіття та збереженням власної культурної самобутності.

Збереження балансу між мультикультурністю та національною ідентичністю є одним із ключових викликів епохи глобалізації. Глобалізація сприяє взаємодії та обміну між різними культурами, але водночас може загрожувати унікальним національним особливостям, тоді як мультикультурність вимагає інтеграції різних культурних груп в одне суспільство. Досягнення гармонії в цьому питанні вимагає від держав гнучкої політики та усвідомленого підходу як на загальнодержавному, так і на індивідуальному рівнях.

М. Козловець зазначає: «Суперечність універсальних глобальних цінностей і вимог на

місцях зберегти свою самобутність становить зміст і визначає напрям соціальних змін в сучасному глобалізованому світі. Глобалізація зовсім не є тільки показником інтеграції і гармонії. Виявляються також ознаки відмінностей, роз'єднання, розмежувань, дискримінації і розбіжностей.» [2, с.155]

Тому можна вважати, що глобалізація може призвести до домінування однієї, культури, що загрожує самобутності та багатству локальних традицій. Масове поширення популярної культури, уніфікованих споживчих звичок і стилів життя може послабити унікальні риси національних культур.

З. Бауман наголошував, що сучасна людина живе в “плинній модерності”, де ідентичності постійно змінюються під впливом глобальних процесів.

Водночас, формування національної ідентичності залишається базовим чинником стабільності та духовного розвитку суспільства. На думку М. Макарової: «Глобалізація культури «живить» обмін культурними цінностями різних країн, підтримує зближення традицій.» [3, с. 54]

У ХХІ столітті національна ідентичність відрізняється від національної ідентичності інших історичних періодів тим, що «за глобальної доби національна ідентичність водночас і міцніша завдяки ефективним стратегіям побудови нації, і набагато відкритіша чужим впливам, які неможливо контролювати та не пускати в національний простір» [1, с. 201]. Особливо гостро це спостерігається в сучасних умовах.

Отже, ідентичність не є закритою системою — вона може збагачуватися через діалог з іншими культурами, не втрачаючи своєї унікальності.

Український контекст показує, що мультикультурність може виступати не загрозою, а ресурсом для національної єдності. Україна — держава з багатою етнокультурною палітрою, у якій представлено десятки національних спільнот.

Для України, питання національної ідентичності особливо важливе в умовах воєнних викликів і культурного тиску з боку агресора. Мультикультурність українського суспільства (етнічна, мовна, релігійна різноманітність) є потенціалом для розвитку, якщо вона ґрунтується на спільному розумінні української державності, мови та культурної єдності.

Попри загрози глобалізації для національних культур відкриваються нові можливості в посиленні міжнародного культурного обміну через використання цифрових платформ для просування національного мистецтва, а також зміцнення національної ідентичності через усвідомлення її унікальності у глобальному контексті.

Наприклад, українські художники та музиканти дедалі частіше виходять на міжнародний рівень завдяки соцмережам і стрімінговим платформам. Також відбувається відродження

народних ремесл через онлайн-продажі. На національні культури найбільше впливають процеси економічної, політичної, культурної глобалізації. Економічна глобалізація позначається на національній культурі та змінює структуру локальних економік, призводячи до стандартизації товарів і послуг, це може загрожувати культурному різноманіттю, де продукти і стиль життя західної культури стають домінуючими у багатьох країнах (McDonald's або Coca-Cola). Це спричиняє культурне вирівнювання

Водночас можливим та важливим є пошук шляхів гармонійного поєднання мультикультурності та національної ідентичності:

Діалог і взаємна повага: Замість того, щоб сприймати мультикультурність як загрозу, її можна розглядати як можливість для діалогу та взаємозбагачення. Відкритість до змін і взаємна повага між культурами є ключовими складовими успішної інтеграції.

Формування "громадянської" ідентичності: Національну ідентичність можна переосмислити не лише як етнічну, а як громадянську. Це означає, що ідентичність базується на спільних цінностях, територіальній приналежності, інституціях та історії, а не на етнічній однорідності. Такий підхід може забезпечити лояльність усіх громадян, незалежно від їхнього походження.

Збереження культурної спадщини через освіту: Освітні системи повинні готувати учнів до взаємодії з глобальним світом, водночас прищеплюючи їм міцне розуміння власного культурного коріння. Завдяки інтеграції культурної спадщини в навчальні програми можна зміцнювати почуття гордості та приналежності.

Підтримка локальних культур: Захист і розвиток етнічного, релігійного та культурного розмаїття в межах держави має важливе практичне значення. Підтримка місцевих митців, традицій та мови допомагає зберегти унікальні національні риси.

Баланс між мультикультурністю та національною ідентичністю не є грою з нульовою сумою, де одна сторона обов'язково програє. Це процес адаптації, де культури можуть еволюціонувати, інтегруючи нові елементи, водночас залишаючись вірними своїм основним цінностям. Ключ до успіху полягає в гармонійному співіснуванні, що досягається завдяки міжкультурному діалогу, взаємній повазі та гнучким підходам до управління культурним розмаїттям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гібернау М. Ідентичність націй / пер. з англ. П. Таращука; ред. Л. Марченко. Київ: Темпора, 2012. 303 с.
2. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с. URL: https://eprints.zu.edu.ua/6217/1/kozlovez_monograf.pdf

3. Макарова М. В. Взаємозв'язок глобалізації та культури у сучасному світі. *Питання культурології*. 2022. № 40. С. 54–61. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.40.2022.269356>

4. Zygmunt Bauman – Liquid Modernity. 2000. | *SozTheo. SozTheo*. URL: <https://soztheo.com/sociology/key-works-in-sociology/zygmunt-bauman-liquid-modernity-2000/>

УДК 340.113

НАЦІОНАЛЬНА МОВА ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Олег СИМОНЕНКО

Науковий керівник – Оксана ІВАЩЕНКО, завідувач кафедри мовної підготовки,

кандидат педагогічних наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України

Мова є одним із найважливіших надбань людства. Вона не лише засіб спілкування, а й потужний чинник, що впливає на формування культури, національної ідентичності та соціальних відносин. Мова виникла й розвивалася разом із суспільством, відображаючи його особливості та зміни. У цій доповіді розглянемо мову як суспільне явище, її функції, зв'язок із культурою та роль у формуванні особистості.

Мова існує лише в межах людського суспільства. Вона виникла як результат колективної діяльності людей і є невід'ємною частиною соціального життя. Основні особливості мови як суспільного явища такі: колективний характер – мова формується та розвивається в суспільстві, її норми встановлюються через комунікацію між людьми; зміна та еволюція – мова постійно оновлюється, змінюючись відповідно до потреб суспільства; з'являються нові слова, змінюється граматики, зникають застарілі мовні явища; різноманітність – у світі існує велика кількість мов, які відображають унікальність різних культур і народів.

Мова виконує кілька важливих функцій у суспільстві: комунікативна – основна функція мови, яка забезпечує передачу інформації між людьми; когнітивна (пізнавальна) – мова є засобом формування та вираження думки, допомагає структурувати знання та досвід; емоційна – за допомогою мови людина виражає свої почуття, переживання, ставлення до подій та інших людей; культураносна – мова зберігає та передає культурні традиції, знання, звичаї, що передаються з покоління в покоління; ідентифікаційна – мова є основним чинником національної та особистісної ідентичності, вона об'єднує людей у спільноти.

Усе життя людини-це її спілкування з оточенням і взаємний вплив один на одного. Досліджуючи закони спілкування, психологи визначили, що контакти людини зі світом вкладаються у сім кіл спілкування, перше з яких - це сім'я, де вона народилася, а найширше,